

Рецензія
на дисертацію Воробйова Владислава Дмитровича на тему:
«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОГО
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Дисертація В. Д. Воробйова присвячена актуальній для науки адміністративного права і практики публічного управління проблемі формування цілісної моделі адміністративно-правового регулювання воєнного стану. Її сильними сторонами є системне поєднання інституційного, процедурного, правозахисного, цифрового та євроінтеграційного вимірів; водночас окремі методологічні заяви, порівняльно-правова частина і доказовість формулювань наукової новизни потребують більшої операціоналізації.

Актуальність теми дисертації. Тема дослідження є безперечно актуальною як з наукової, так і з прикладної точки зору. В умовах тривалого функціонування державного механізму за правового режиму воєнного стану адміністративне право фактично забезпечує значну частину повсякденного юридичного механізму реалізації спеціальних повноважень: діяльність військових адміністрацій, координацію органів виконавчої влади та військового командування, застосування режимних заходів, надання публічних послуг, охорону критичної інфраструктури, цифрову безперервність врядування та адміністративні гарантії прав людини. Автор слушно виходить за межі суто конституційного опису воєнного стану й досліджує його як спеціальний адміністративно-правовий режим із власною суб'єктною, процедурною, контрольною та гарантійною складовими.

Актуальність додатково підсилює взаємозв'язок воєнного адміністрування з європейською інтеграцією, верховенством права, демократичним контролем сектору безпеки і оборони та цифровою стійкістю. Водночас у фінальній версії дисертації варто дуже чітко розмежувати нормативно обов'язкові джерела, міжнародно-правові зобов'язання і стандарти/орієнтири міжнародних організацій, щоб актуальність європейського й євроатлантичного вектора не підміняла юридичний аналіз

декларативним посиленням на «міжнародні стандарти». Це зауваження стосується якості юридичної аргументації, а не актуальності теми як такої.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Роботу виконано на кафедрі адміністративного і кримінального права ДНУ імені Олеся Гончара в межах науково-дослідних тем «Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів» на 2022–2024 роки, державний реєстраційний номер 0122U001409, та «Забезпечення реалізації та захист основних свобод, прав людини, національних інтересів держави в умовах гібридних загроз і безпекових викликів» на 2025–2027 роки, державний реєстраційний номер 0125U002352. Тему дисертації, за текстом роботи, затверджено вченою радою університету 1 грудня 2022 року, протокол № 4.

Зміст дисертації справді відповідає заявленим темам: проблематика захисту прав, гібридних загроз, кризового державного управління, кіберстійкості та безпекових викликів простежується у всіх трьох розділах. Тому зв'язок не виглядає суто формальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Позитивною рисою роботи є використання значного комплексу нормативних, доктринальних та міжнародних джерел. Автор заявляє діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний, історико-правовий, порівняльно-правовий, доктринальний, герменевтичний, функціональний, емпіричний методи та метод кейс-аналізу. Такий набір загалом адекватний предмету дослідження спеціальності 081 «Право».

Разом із тим саме тут міститься перший істотний дискусійний момент. У вступі зазначено, що емпіричний метод і кейс-аналіз використовувалися для вивчення нормативних та управлінських рішень після 24 лютого 2022 року, проте читачеві не пропонується достатньо формалізований опис корпусу кейсів: за яким критерієм вони відібрані, скільки їх проаналізовано, за який часовий інтервал, чи охоплювалися рішення адміністративних судів, акти військових адміністрацій, локальні накази військового командування тощо. Це не означає відсутності фактичного матеріалу, але зменшує відтворюваність методології.

Подібне стосується порівняльно-правової частини. Аналіз зарубіжних і міжнародних моделей є змістовним, однак наукову доказовість посилила б чітка матриця: критерій вибору країни → конкретний інститут → юридичний механізм → можливість/неможливість рецепції в Україні. Такий підхід відокремив би порівняльно-правове дослідження від ілюстративного цитування іноземного досвіду.

Оцінка структури та змісту дисертації за розділами. Структура є логічною: загальний обсяг становить 246 сторінок, основний текст — 205 сторінок; робота має три розділи і десять підрозділів, висновки до кожного розділу та загальні висновки; список використаних джерел охоплює 347 позицій.

Перший розділ виконує необхідну теоретико-методологічну функцію: розглядає генезу спеціальних правових режимів, поняття й ознаки воєнного стану та систему джерел його адміністративно-правового регулювання. До позитивних результатів належить аргументація подвійної природи воєнного стану — як конституційно визначеного особливого правового режиму і водночас спеціального адміністративно-правового режиму.

Другий розділ логічно переходить від нормативної моделі до суб'єктної та організаційної: Президент України, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, військове командування, Збройні Сили, військові адміністрації, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування розглядаються як елементи багаторівневої системи. Важливим є висновок автора про ризики дублювання компетенцій і недостатню визначеність окремих механізмів взаємодії.

Третій розділ охоплює обмеження прав людини, публічну безпеку, запобігання злочинності, кіберзахист, інформаційну безпеку та напрями європейської/євроатлантичної адаптації. З методологічної точки зору це найбільш інноваційний фрагмент роботи, оскільки автор намагається показати воєнне адміністрування як систему, здатну охоплювати не лише класичні режимні заходи, а й цифрову стійкість і кібербезпеку.

Наукова новизна одержаних результатів. До найбільш переконливих положень новизни належить запропонована комплексна модель адміністративно-правового регулювання воєнного стану як багаторівневого механізму, що включає нормативний,

інституційний, процедурний, координаційний, контрольний і гарантійний компоненти. Окремо автор формулює новизну щодо виділення кіберзахисту, державних інформаційних ресурсів, критичної інформаційної інфраструктури та цифрової стійкості як самостійного функціонального блоку механізму воєнного адміністрування.

Теоретичне та практичне значення роботи. Теоретична цінність роботи полягає в поглибленні доктрини спеціальних адміністративно-правових режимів, теорії суб'єктів публічної адміністрації, адміністративної процедури, контролю та гарантій прав людини в екстраординарних умовах. Позитивною є спроба не протиставляти безпеку та верховенство права, а включити контроль, пропорційність та юридичну визначеність у саму конструкцію ефективного воєнного адміністрування.

Практичне значення мають пропозиції щодо уточнення компетенцій військових адміністрацій і військового командування, посилення судового та парламентського контролю, цифрової стійкості, антикорупційних запобіжників і систематизації правового масиву. Водночас саме законопроектний компонент можна зробити значно сильнішим: частина пропозицій залишається на рівні доктринальних напрямів («систематизувати», «уточнити», «посилити»), тоді як для практичної юридичної роботи бажано показати конкретне нормативне рішення.

Повнота викладення результатів дисертації у наукових публікаціях. У дисертації зазначено шість авторських публікацій: три одноосібні наукові статті у фахових юридичних виданнях та три публікації апробаційного характеру. Основні статті стосуються проблем правозастосування адміністративного законодавства за воєнного стану, діяльності органів публічної влади та поняття/змісту адміністративно-правового регулювання воєнного стану. Таким чином, за назвами та тематичною спрямованістю вони безпосередньо співвідносяться з ядром дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження:

1. У роботі паралельно використовуються категорії «особливий правовий режим», «спеціальний адміністративно-правовий режим», «надзвичайні/особливі режими» та конструкція комплексного міжгалузевого режиму. Доцільно було б

завершити теоретичний блок чіткою таблицею критеріїв їх співвідношення та прямо визначити, за якими ознаками певний безпековий механізм, наприклад кібероборона, є складником саме режиму воєнного стану, а не суміжним постійним адміністративно-правовим режимом.

2. Автор заявляє використання емпіричного методу та кейс-аналізу, проте методологічний апарат був би переконливішим за наявності окремої характеристики емпіричного корпусу: кількості й категорій судових та адміністративних справ, часових меж, критеріїв їх добору та способу узагальнення. Така деталізація дала б змогу чіткіше відмежувати системне емпіричне дослідження від ілюстративного використання окремих правових позицій.

3. Значна частина рекомендацій щодо систематизації законодавства, уточнення компетенції та процедурних гарантій має концептуальний характер. Практичну вагу дослідження можна було б істотно підсилити додатком із порівняльною таблицею чинної та запропонованої редакції конкретних статей Закону України «Про правовий режим воєнного стану» й пов'язаних актів або проектом відповідного законодавчого блоку.

Наведені зауваження мають дискусійно-рекомендаційний характер, стосуються можливостей подальшого розвитку авторської концепції і не нівелюють основних наукових результатів дисертації. Дисертація Воробйова Владислава Дмитровича є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані положення та пропозиції, важливі для розвитку науки адміністративного права. За актуальністю, змістом, науковою новизною, обґрунтованістю результатів, рівнем апробації, теоретичним і практичним значенням робота відповідає вимогам Порядку.

Висновок щодо кваліфікаційної наукової праці. Представлена до захисту дисертація є самостійною, завершеною і належно структурованою науковою працею, що відповідає встановленим вимогам до робіт такого рівня. Дослідження виконане на високому науково-теоретичному рівні; зміст роботи відзначається внутрішньою логікою, послідовністю та аргументованістю. Дисертант продемонстрував здатність застосовувати сучасну методологію, критично аналізувати нормативний матеріал і

доктринальні джерела, формулювати обґрунтовані висновки. Отримані результати мають вагомe теоретичне і прикладне значення, а проведене дослідження вирішує актуальне наукове завдання у галузі адміністративного і конституційного права – повоєнне формування адміністративно-правового механізму стримувань і противаг в системі поділу влади в Україні. Загальний рівень виконання роботи повністю відповідає спеціальності 081 «Право» та критеріям, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

ВИСНОВОК

Дисертація Воробйова Владислава Дмитровича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ» є завершеною, самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено актуальне наукове завдання щодо сутності особливого правового режиму воєнного стану в Україні.

Робота характеризується належним рівнем теоретичного узагальнення, достатньою нормативною і доктринальною основою, логічною структурою, послідовним викладом матеріалу та практичною спрямованістю висновків.

Здобувач продемонстрував здатність формулювати наукову проблему, застосовувати загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, критично аналізувати законодавство, судову практику й міжнародні стандарти, розробляти власні поняття, класифікації та пропозиції.

Результати дослідження мають теоретичне значення для розвитку науки адміністративного права, адміністративного процесу та кримінального права. Практичне значення полягає у можливості використання висновків у законотворчій, правозастосовній, судовій, правоохоронній, контрольній та освітній діяльності.

Основні результати дисертації достатньо повно відображено в наукових публікаціях. Відомості про особистий внесок здобувача у спільні праці наведено. За результатами змістового аналізу тексту підстав для висновку про порушення академічної доброчесності не встановлено.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Воробйова Владислава Дмитровича на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю положень, теоретичним і практичним значенням, повнотою оприлюднення результатів та рівнем академічної доброчесності відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Воробйов Владислав Дмитрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

Доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

кандидат юридичних наук, доцент



Олена ЛИТВИН

Підпис к.ю.н, доцентки Олени Литвин

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проректор з наукової роботи

Дніпровського національного університету

імені Олеся Гончара

«14» 08 2026 р.



Олег МАРЕНКОВ